

ระบอบจักรพรรดิ ในทศวรรษที่ 1900*

ชาญณรงค์ หาญอมรเศรษฐ์
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทนำ

รัฐญี่ปุ่นก่อนสงครามกับระบอบจักรพรรดิ มีคุณลักษณะที่ไม่อาจหาพบได้ในประเทศทุนนิยมใด ๆ ระบอบจักรพรรดิปรากฏตัวขึ้นมาจากการฟื้นฟูสมัยเมจิ ภายหลังการปราบปราม การเคลื่อนไหวสิทธิประชาธิปไตย พร้อมกับการประกาศรัฐธรรมนูญเมจิในปี ค.ศ. 1889 และการปรับปรุงการศึกษาในปี ค.ศ. 1890 ทำให้ระบอบจักรพรรดิเกิดความมั่นคง และภายหลังสงครามญี่ปุ่น-จีน และ ญี่ปุ่น-รัสเซีย ระบอบจักรพรรดิได้เปลี่ยนตัวเองมาสู่รัฐจักรพรรดิ ในระหว่างทศวรรษที่ 1930 ระบอบจักรพรรดิได้เข้าร่วมกับเยอรมัน และอิตาลี นำประเทศเข้าสู่สงครามเบ็ดเสร็จเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ญี่ปุ่น อำนาจจักรพรรดิยังคงรักษาการแสดงบทบาททางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันหลายประการ

ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ทำได้ยากยิ่ง แต่อะไรเล่าที่ทำให้ระบอบจักรพรรดิมุ่งไปสู่การทำให้ญี่ปุ่นทันสมัย คำถามเหล่านี้ยังคงอยู่ในความสนใจอย่างลึกซึ้งสำหรับชาวญี่ปุ่นดังจะเห็นได้จากจำนวนนักประวัติศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งพยายามประเมินความทันสมัยของญี่ปุ่นใหม่ทั้งหมดและดำเนินการสืบสวนเข้าไปสู่ระบอบจักรพรรดิตั้งแต่ปีค.ศ. 1960 เป็นต้นไป นับเป็นเวลากว่า 50 ปี ที่นักศึกษาระวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ได้ถกเถียงเกี่ยวกับคำถามที่ว่า “การฟื้นฟูสมัยเมจิควรได้รับการตีความว่าเป็นการปฏิวัติทุนนิยม หรือไม่?” หรือ “เป็นการปรากฏตัวของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” แม้ว่าข้อขัดแย้งจะถูกตัดสินได้ในทางวิชาการ แต่จะเป็นการปลอดภัยกว่าถ้าเราจะกล่าวว่า กระแสหลักของนักวิชาการยังคงถือว่าการฟื้นฟูเป็นการปรากฏตัวของการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

* แปลจาก The Emperor System of the 1900s ของ Nakamura Masanori ใน Bulletin Concerned Asian Scholars Volume 16, No. 2 1984, p. 2-10.

ต่อคำถามที่ว่า เราจะตีความระบอบจักรพรรดิในยุคของจักรพรรดินิยม ที่เริ่มต้นในทศวรรษที่ 1900 อย่างไร ทศนะของผู้เข้าร่วมประชุมจะแบ่งออกเป็น 2 สำนักคิด *สำนักคิดแรก* ถือว่า เป็นการพัฒนาทุนนิยมในญี่ปุ่น ซึ่งระบอบจักรพรรดิที่สมบูรณ์ ได้เปลี่ยนตัวเองไปตามลักษณะของทุนนิยม แม้ว่าลักษณะของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยังคงไม่เปลี่ยนไป จนกระทั่งญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามในปี 1945 *สำนักคิดที่สอง* ยืนยันอย่างหนักแน่นว่าระบอบจักรพรรดิที่สมบูรณ์ ได้เปลี่ยนตัวเองไปสู่ทุนนิยมอย่างแน่นอน ทศนะอันแรกที่เน้นคุณลักษณะของระบอบจักรพรรดิที่สมบูรณ์ ไม่ได้รับการยอมรับในทางทฤษฎีของตัวเองอย่างเต็มที่ในทางข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรัฐที่ว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเปลี่ยนหลายครั้งและรับเอาคุณลักษณะทุนนิยม ในทางกลับกันระบอบทุนนิยมญี่ปุ่นดำเนินการปฏิวัติอุตสาหกรรมเสร็จสมบูรณ์ระหว่างปี ค.ศ. 1890-1910 และก้าวเข้าสู่ระยะทุนนิยมผูกขาดในทศวรรษที่ 1920 ส่วนทศนะอันหลังได้ให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบทุนนิยม แต่มีลักษณะสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในทางโครงสร้างการเมืองเพียงเล็กน้อย กล่าวโดยเฉพาะแล้ว ทศนะอันหลังพลาดตรงที่ไม่ได้เสนอการอธิบายความจริงที่ว่า ระบอบจักรพรรดิยังคงควบคุมประชาชนญี่ปุ่นให้อยู่ใต้อำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์การควบคุมอย่างไม่เป็นประ

ชาธิปไตย จวบจนกระทั่งญี่ปุ่นได้พ่ายแพ้ในปี ค.ศ. 1945 การควบคุมดังกล่าวจึงสิ้นสุดลง

การสถาปนาองค์การพื้นฐาน ของระบอบจักรพรรดิระหว่างปี ค.ศ. 1900-1910

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น มักจะคุ้นเคยกับการถกเถียงในเรื่องระบอบจักรพรรดิที่มีความเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมัยเมจิเสมอ แต่เมื่อระบอบจักรพรรดิเป็นหัวข้อของการสำรวจทางวิทยาศาสตร์ในระหว่างทศวรรษที่ 20 และ 30 ระบอบนี้ได้ถูกอภิปรายเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการโต้เถียงในเรื่องยุทธศาสตร์ของการปฏิวัติญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นภายในของการรณรงค์ของพวกมาร์กซิสต์ ในเวลานั้นการวิเคราะห์ไม่ได้เน้นอยู่ที่อำนาจของระบอบจักรพรรดิที่มีอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูสมัยเมจิ แต่เป็นอำนาจของจักรพรรดินิยมที่อยู่ในขั้นตอนของการปราบปรามประชาชนญี่ปุ่น และการก้าวขึ้นสู่การแสวงหาอาณานิคมในต่างแดน พรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่นตั้งข้อสงสัยว่าอำนาจของระบอบจักรพรรดิไม่ได้ดำรงอยู่ในการฟื้นฟูเมจิ แต่เป็นการดำรงอยู่ของอำนาจจักรพรรดิที่มีลักษณะเป็นทุนนิยมผูกขาดก้าวหน้าในระดับสูง

ถ้าหากเรายอมรับจุดยืนที่ว่า การสถาปนาและการเสื่อมสลายของระบอบจักรพรรดิเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งกันและกันแล้วก็จะช่วยให้เราแก้ไขภาพของระบอบ

จักรพรรดิที่ถูกบีบเบียนไป อันเนื่องมาจากการพิจารณาของระบอบนี้จากเพียงมิติของการฟื้นฟูสมัญเมจิและการพัฒนาทัศนวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์ของระบอบจักรพรรดิให้สมดุลแต่เพียงอย่างเดียวทั้งที่มาจากจุดเริ่มต้นในการฟื้นฟูสมัญเมจิจบจบจนการสิ้นสุดของระบอบนี้เมื่อ 15 สิงหาคม 1945

เราอาจพิจารณาลักษณะของการเสื่อมสลายของระบอบเก่าได้จาก :-

1. การเสื่อมสลายของการนำทางทหารของจักรพรรดิ
2. การสูญเสียเขตอาณานิคม
3. การเสื่อมสลายของกลุ่มไชบัตสึ
4. การปฏิรูปที่ดิน
5. การสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่
6. การเสื่อมสลายของอุดมการณ์ระบอบจักรพรรดิ

ในระดับทฤษฎีว่าด้วยรัฐ มีสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง 3 ประการของระบอบเก่าที่อยู่ระหว่างคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น อันได้แก่ :-

1. รัฐธรรมนูญเมจิ
2. เครื่องมือทางทหารและระบบราชการ
3. อุดมการณ์ของระบอบจักรพรรดิ

ในระดับของโครงสร้างย่อยทางเศรษฐกิจ มีสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ :-

1. เขตอาณานิคมเก่า (ได้แก่ไต้หวัน, เกาหลี และแมนจูเรีย)

2. กลุ่มผลประโยชน์ไชบัตสึ
3. ระบอบกาฝากของเจ้าที่ดิน

จากกรณีที่กำลังกล่าวมานี้นำไปสู่คำถามที่ว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ประการของระบอบจักรพรรดิ จะก่อรูปขึ้นเมื่อไร ? และอย่างไร ? และองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ ไม่ได้เป็นอิสระต่อกัน แต่เกี่ยวข้อง กันในโครงสร้างของความสัมพันธ์ที่แน่นอน ?

เราอาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ประการของระบอบจักรพรรดิ ได้ร่วมกันก่อรูปและเป็นพื้นฐานในระหว่างสงครามญี่ปุ่น-จีน จนถึงภายหลังสงครามญี่ปุ่น-รัสเซีย หรือระหว่าง ค.ศ. 1900-1910 องค์ประกอบทั้ง 6 ประการ ไม่ได้ดำรงอยู่คู่ขนานซึ่งกันและกัน องค์ประกอบทางทหารรับภาระหนักที่สุด ในการทำหน้าที่เชื่อมโยงองค์ประกอบที่เหลือ ยิ่งไปกว่านั้น การครอบครองอาณานิคมผลักดันให้ทหารกลายมาเป็นพลังขนาดใหญ่ที่มีอิสระสูง ดังเช่นกรณีการยึดครองไต้หวันเป็นอาณานิคมในปี ค.ศ. 1895 และ เกาหลีในปี ค.ศ. 1910 ชัยชนะทางทหารของญี่ปุ่นในสงครามญี่ปุ่น-จีน และ ญี่ปุ่น-รัสเซียและการยึดครองไต้หวันและเกาหลีเป็นอาณานิคม เป็นตัวแทนความหมายสำคัญของการฝ่าอุปสรรคสำหรับอุดมการณ์ของระบอบจักรพรรดิ ซึ่งหลังจากนั้นได้เริ่มแผ่ขยายอย่างลึกซึ้งในหมู่ประชาชนญี่ปุ่น ในความหมายนี้ ระบอบจักรพรรดิได้รับประโยชน์จากสงครามทั้ง 2 ครั้ง ไม่เพียงแต่ในเรื่องความเป็นน้ำหนึ่งใจ

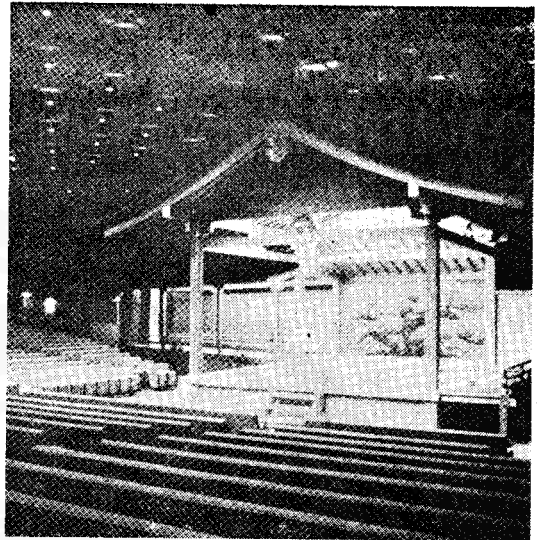
เดียวของกลไกทางทหารเท่านั้น แต่รวมถึงการนำไปสู่การครอบงำทางอุดมการณ์อย่างสมบูรณ์แบบ

ในรัฐสภาก่อนสงครามญี่ปุ่น-จีน รัฐบาลได้ถอนนโยบาย “สร้างชาติให้มั่งคั่งและสร้างกองทัพให้เข้มแข็ง” และต่อสู้อย่างเอาเป็นเอาตายกับพรรคการเมืองที่ยืนกรานในนโยบาย “สะสมอำนาจแห่งชาติโดยผ่านการผ่อนภาระทางภาษี และจำกัดค่าใช้จ่ายของรัฐลง” ด้วยเหตุนี้ขอบเขตการควบคุมทางการเมืองของรัฐบาลเมจิ จึงขาดความมั่นคง

ระบอบเจ้าที่ดินเริ่มต้นครั้งแรกในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบอบการปกครองที่ครอบงำและตามติดด้วยกลุ่มผลประโยชน์ไซบัตสึ และการก่อตัวเป็นความร่วมมือระหว่างนายทุนกับเจ้าที่ดิน โครงสร้างพื้นฐานของระบอบจักรพรรดิประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าได้สถาปนาขึ้นในระหว่างทศวรรษแรกของศตวรรษนี้

ถ้าหากการวิเคราะห์โครงสร้างของระบอบจักรพรรดิในขั้นแรกของการก่อตัวถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดคำถามที่ว่า เราจะให้คำนิยามลักษณะทางประวัติศาสตร์และลักษณะทางชนชั้นของรัฐที่ถูกครอบงำโดยระบอบจักรพรรดิได้อย่างไร

เพื่อเป็นการตอบคำถามนี้ เราจำเป็นต้องเข้าใจคุณลักษณะของนายทุนญี่ปุ่นและเจ้าที่ดิน

ญี่ปุ่นซึ่งประกอบกันเป็นชนชั้นพื้นฐานของรัฐที่ครอบงำโดยระบอบจักรพรรดิให้แจ่มชัดเสียก่อน

องค์ประกอบทางเศรษฐกิจและการเมืองของชนชั้นนายทุน

ทุนนิยมญี่ปุ่นได้เริ่มต้นและเปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่จักรพรรดินิยมอย่างสมบูรณ์ในระหว่างปี ค.ศ. 1890 ถึง 1910 ชนชั้นนายทุนได้รักษาตำแหน่งของชนชั้นที่มีอิทธิพลเหนือทางเศรษฐกิจไว้ได้อย่างมั่นคง แม้ว่านายทุนจะกลายมาเป็นชนชั้นที่มีอิทธิพลเหนือทางเศรษฐกิจแต่รูปแบบเฉพาะของทุนนิยมก็แปรเปลี่ยนจากภาคอุตสาหกรรมหนึ่งไปสู่อีกอันหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับความแตกต่างในเรื่องแบบของการสะสมทุนและแตกต่างกันในความสัมพันธ์ที่มีกับอำนาจรัฐซึ่งระบอบจักรพรรดิครอบงำ

ชนิดของทุนที่ดำรงอยู่ในระยะก่อตัวของทุนนิยมญี่ปุ่น มีอยู่ 5 รูปแบบ

1. **ทุนของรัฐ** ประกอบด้วยทุนของรัฐในรูปของทุนอุตสาหกรรมที่ดำเนินอยู่ในวิสาหกิจ

ของรัฐบาล เช่น กองทัพบกและกองทัพเรือ โรงงานเหล็ก ทางรถไฟ โทรเลข โทรศัพท์ และธนาคารพิเศษรวมทั้งธนาคารแห่งญี่ปุ่น และทุนของรัฐในประเภทอื่น ๆ ในรูปของทุนเงินกู้ตลอดระยะเวลาของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทุนของรัฐ ในรูปแบบต่าง ๆ ได้รับความสำคัญตลอดมาตัวอย่างเช่น ในเหมืองแร่ โรงงาน หัตถกรรมและการขนส่ง ส่วนแบ่งวิสาหกิจของรัฐบาล มียอดรวมของ ทุนตัวเองและทุนสำรองของภาครัฐบาลและวิสาหกิจเอกชนรวมกันคิดเป็น 29.3% ในปี ค.ศ. 1892 และ 27.2% ในปี ค.ศ. 1902 ส่วนแบ่งของรัฐบาล กระโดดสูงขึ้นถึงกว่า 20% ซึ่งเป็นผลของการขยายทางรถไฟแห่งชาติ ในเรื่องธนาคารทุนของรัฐ ส่วนแบ่งของธนาคารพิเศษในทุนรวมที่จ่ายและฝากของธนาคารพิเศษและธนาคารพาณิชย์รวมกันเพิ่มขึ้นจาก 31.4% ในปี ค.ศ. 1897 ถึง 38.5% ในปี ค.ศ. 1907 เบื้องหลังนัยสำคัญนี้คือโดยทุนของรัฐ บนความจริงที่ว่าอุตสาหกรรมเอกชนสามารถที่จะสะสมทุนได้เพียงเล็กน้อย ในทัศนะของการเสี่ยงขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก กลุ่มผลประโยชน์ไซบัตสึไม่ได้เข้ามาในธุรกิจเหล่านี้รัฐบาลเมจิได้ริเริ่มทุ่มทุนเงินจำนวนมหาศาลจากกองทุนของรัฐบาลลงในวิสาหกิจของรัฐบาลทางอุตสาหกรรมดังกล่าว ทั้งนี้เป็นผลมาจากความจำเป็นที่ต้องการให้การทหารและการเมืองมีความทัดเทียมกับประเทศจักรวรรดินิยมที่ก้าวหน้าทั้งหลาย และประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดังนั้นไม่เพียงแต่ทุนของรัฐเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญเท่านั้นแต่ยังอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนทุนนิยมญี่ปุ่นไปสู่จักรวรรดินิยมอีกด้วย และยังจัดเตรียมเงื่อนไขทางวัตถุที่จำเป็นสำหรับระบบราชการของระบอบจักรวรรดิที่จะบรรลุความเป็นอิสระอีกด้วย.

2. ทุนของไซบัตสึ ประกอบด้วยกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม คือ :- มิตซูย มิตซูบิชิ และ สุมิตโตโม กลุ่ม ทุนไซบัตสึ มีพื้นฐานมาจากครอบครัวและมีกิจการหลายอย่างที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน รูปแบบของการสะสมจะอยู่ในลักษณะของการทำกิจการหลายอย่างมากกว่าการสะสมทุนโดยการทำอุตสาหกรรมเฉพาะอย่างเดียวเช่น มิตซูย มีกิจการหลัก 3 อย่างภายใต้การควบคุมโดยตรง คือกิจการรถโดยสาร, ธนาคารและเหมืองแร่ ในขณะที่ มิตซูบิชิ มีกิจการหลักทางด้านเหมืองแร่ การต่อเรือ และการขนส่งทางน้ำ

ทุนของไซบัตสึ ได้เลือกเอาแบบแผนในการสะสมทุนเช่นนั้นบนพื้นฐานของการมีกิจการหลายอย่างที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าระหว่างการสะสมทุนระยะแรกนั้น ทุนของรัฐได้เริ่มดำเนินการในภาคอุตสาหกรรมหนักแล้ว แบบแผนการสะสมทุนโดยผ่านกิจการหลายอย่างได้กลายมาเป็นภาคที่มีความหมายในทางการเมืองและการทหารที่เติบโตระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรมกลุ่มผลประโยชน์ไซบัตสึ สามารถครอบ

ครองภาคอุตสาหกรรมหนักได้ทั้งหมด และยังควบคุมอุตสาหกรรมเบาหรือภาคอื่น ๆ ที่รวมทั้งธนาคารและบริษัทการค้าต่าง ๆ

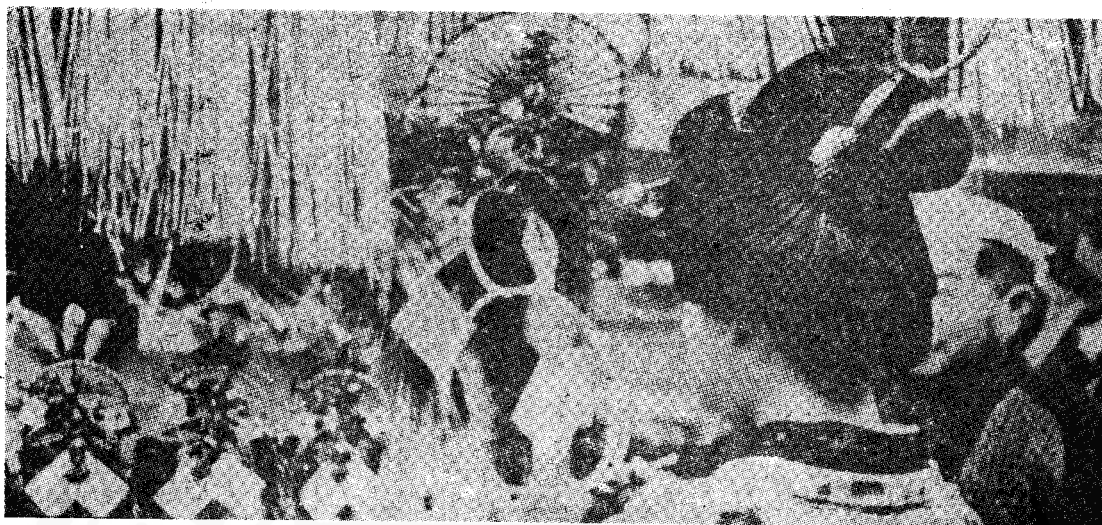
นอกจากนี้ กลุ่มผลประโยชน์ไซบัตส์ประสบความสำเร็จในการทำกำไรก้อนใหญ่เนื่องมาจากการชักชวนให้รัฐระบอบจักรพรรดิมีมาตรการในการคุ้มครองให้แก่กิจการของตนบนพื้นฐานของความชอบพอกัน ตัวอย่างเช่นกิจกรรมของรัฐกิจของธนาคารมิตซูบิในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้รับการสนับสนุนทางการเงินก้อนใหญ่ที่ยืมมาจากธนาคารแห่งญี่ปุ่น เป็นต้นเราอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มผลประโยชน์ไซบัตส์มีการพึ่งพาอำนาจรัฐอย่างมาก และมีความใกล้ชิดอำนาจรัฐมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ

3. กลุ่มผลประโยชน์ปั่นฝ้าย อุตสาหกรรมปั่นฝ้ายเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่น่าสนใจการปฏิวัติอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1903-04 บริษัทปั่นฝ้าย 6 แห่งได้ก่อตั้งขึ้นทำการผูกขาดอุตสาหกรรมปั่นฝ้ายทั้งหมด แบบแผนของการสะสมทุนในอุตสาหกรรมปั่นฝ้ายมีลักษณะเป็นทุนที่ได้จากภายนอกซึ่งมีความไว้วางใจกันอยู่สูงมาก

ทุนอุตสาหกรรมนี้แบ่งออกเป็น 2 อย่างคืออย่างแรกเป็นทุนคงที่ ได้แก่ทุนในการจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ได้มาโดยการร่วมหุ้นบริษัทจากพ่อค้าและเจ้าที่ดิน อย่างที่สองเป็นทุนสำหรับ

การจัดซื้อฝ้ายดิบ ได้มาโดยการกู้ยืมจากธนาคาร อุตสาหกรรมประเภทนี้ได้สร้างกำไรโดยผ่านการบังคับให้พนักงานสตรีปั่นฝ้ายอย่างหนัก โดยได้รับค่าจ้าง เช่นเดียวกับที่จ่ายให้แก่อาณานิคมอินเดีย รัฐได้ใช้มาตรการคุ้มครองทางการเมืองหลายอย่างแก่อุตสาหกรรมประเภทนี้ แม้ว่าจะไม่เต็มທີ່เหมือนอย่างกรณีกลุ่มผลประโยชน์ไซบัตส์ก็ตาม มาตรการคุ้มครองรวมถึงการยกเว้นภาษีนำเข้าฝ้ายดิบ และภาษีส่งออกเส้นด้าย จัดหาเงินช่วยเหลือให้แก่เรือขนส่งสินค้าที่วิ่งอยู่บนเส้นทางบอมเบย์ภายใต้สัญญานำฝ้ายจากอินเดีย และได้รับอนุมัติจากธนาคารแห่งญี่ปุ่นและธนาคารสาขาในการแลกเปลี่ยนเครดิตสำหรับการนำเข้าฝ้ายดิบและส่งออกเส้นด้ายและผ้าฝ้าย

4. อุตสาหกรรมทอผ้าไหม ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1894 ซึ่งเป็นปีที่ผลผลิตการทอผ้าไหมจากโรงงานอยู่เหนือผลผลิตการทอผ้าไหมด้วยมือ มีการส่งออกเร็วกว่าอิตาลี ในปี ค.ศ. 1905 และ จีน ปี ค.ศ. 1909 อุตสาหกรรมไหมญี่ปุ่นได้กลายมาเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก โรงทอผ้าไหม ดำเนินการในลักษณะเป็นธุรกิจส่วนตัวหรือไม่ก็เป็นการร่วมหุ้นภายในครอบครัว ทุนที่ใช้ดำเนินการไม่สูงมากนัก โรงทอไหมอาศัยพ่อค้าขายส่งไหมดิบในโยโกฮาม่าและธนาคารท้องถิ่นในการจัดหาทุนสำหรับซื้อไหมดิบ แต่อุตสาหกรรมทอผ้าไหมตกอยู่ใต้การควบคุมของอุตสาหกรรมทอผ้าไหมของอเมริกา สถานการณ์

เช่นนี้ทำให้เกิดความเดือดร้อนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในราคาค้ายไหมอย่างรุนแรงซึ่งอยู่นอกการควบคุมของตม ในสถานการณ์เช่นนี้ อุตสาหกรรมทอผ้าไหมจึงขาดหลักประกันในการสร้างกำไรบนพื้นฐานที่มั่นคง นายทุนได้แก้ปัญหาจุดอ่อนนี้ด้วยการบังคับซื้อรังไหมดิบจากชาวนาในราคาต่ำและบังคับให้พนักงานสตรี ทำงานหนักโดยจ่ายค่าแรงต่ำ นายทุนอุตสาหกรรมทอผ้าไหมได้รับการคุ้มครองทางอ้อมจากรัฐบาล โดยรัฐบาลได้จ่ายเงินล่วงหน้าให้แก่พ่อค้าขายส่ง เป็นการสนับสนุนกิจการด้านนี้ทางอ้อม

นายทุนในอุตสาหกรรมปั่นฝ้ายได้จัดตั้งสหพันธ์ของสมาคมผู้ปั่นด้ายขึ้นในปี ค.ศ. 1888 ได้ปฏิบัติตัวด้านหนึ่งเป็นกลไกสำหรับการปฏิบัติตามนโยบายแรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป อีกด้านหนึ่งทำหน้าที่เหมือนองค์กร รัฐบาล ในทางกลับกัน นายทุนในอุตสาหกรรมทอผ้าไหมซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายทุนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ที่ตั้งอยู่ในชนบท ไม่สามารถรวมตัวกันได้ในระดับประเทศในระยะนี้ มีแต่สมาคมผู้ส่งออกเส้นไหมแห่งโยโกฮาม่า เท่านั้นที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมแบบนี้โดยส่วนรวม อันนี้สะท้อนจุดอ่อนของนายทุนอุตสาหกรรม ที่ขึ้นอยู่กับทุนพ่อค้า

5. อุตสาหกรรมทอผ้า พ่อค้าทอผ้าจ้างพนักงานทอผ้าโดยจ่ายให้เป็นรายชิ้น และได้รับเส้นผ้าสำเร็จรูปเป็นการตอบแทน พ่อค้าทอผ้าอาจอาศัยผู้ขายเส้นด้าย หรือพ่อค้าขายส่งท้องถิ่น เพราะสมาชิกประกอบด้วยผู้ค้าแบบต่างๆ ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามความสนใจ สมาคมการค้าทอผ้า ขาดความเป็นเอกภาพ นอกนี้ไม่สามารถใช้แรงกดดันต่อเจ้าหน้าที่รัฐให้มีมาตรการคุ้มครองพวกตน เปรียบเทียบกับนายทุนปั่นฝ้ายและนายทุนทอผ้าไหมแล้ว นายทุนทอผ้าห่างไกลจากอำนาจรัฐมาก และได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลน้อยกว่า ในความหมายนี้เรากล่าวได้ว่า

ทุนที่ใช้ในอุตสาหกรรมทอผ้าได้รับสิทธิพิเศษ
น้อยที่สุดในทุน 5 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้น

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า นายทุนภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในญี่ปุ่นยังห่างไกลจากรูปแบบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นายทุนได้ก่อรูปเป็นลำดับชั้นตามความแตกต่างในแบบแผนของการสะสมแต่ละภาคและแตกต่างกันในระดับของการคุ้มครองจากรัฐบาล นายทุนไชนัต์สียืนอยู่สูงสุดตามมาด้วยนายทุนอุตสาหกรรมปั่นฝ้าย นายทุนอุตสาหกรรมทอผ้าไหม และท้ายสุดคือนายทุนอุตสาหกรรมทอผ้า กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความสนใจของนายทุนแบ่งออกตามขอบเขตของภาคอุตสาหกรรม เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้สำหรับนายทุนในภาคเหล่านี้จะร่วมมือกันเพื่อข้ามขอบเขตของอุตสาหกรรมและก่อรูปเป็นชนชั้นอิสระของนายทุนโดยส่วนรวม

ดังนั้น ข้าราชการของระบอบจักรพรรดิไม่ได้ทำอะไรมากไปกว่าการจัดตั้งจากข้างต้นที่นายทุนไชนัต์สียู่สูงสุดของนายทุนทั้งหมด และไว้วางใจพวกเขาเพื่อการร่วมมือกันอย่างเต็มที่ภายหลังจากสงครามญี่ปุ่น-จีน ข้าราชการเริ่มชักชวนกลุ่มไชนัต์สียให้เข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรโดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ

ช่องทาง 3 ทางที่เชื่อมระหว่างข้าราชการกับกลุ่มผลประโยชน์ไชนัต์สียได้แก่ **ช่องทางที่ 1** ประกอบด้วยส่วนที่ปรึกษาต่างๆ ของรัฐบาล เช่น *Supreme Conference of Agriculture,*

Commerce & Industry (1896-98) และ *Currency System Investigation Committee* (1893-95) ทั้งหมดเริ่มดำเนินการภายหลังสงครามญี่ปุ่น-จีน และ *Production Investigation Committee* (1910-12) ซึ่งปรากฏหลังสงครามญี่ปุ่น รัสเซีย

ช่องทางที่ 2 ของการสื่อสารระหว่างนายทุนกับข้าราชการ ดำเนินการโดยองค์การของนายทุน เช่น ชมชนเศรษฐกิจญี่ปุ่น (1897) ชมชนเศรษฐกิจการพาณิชย์และอุตสาหกรรม (1900)

ช่องทางที่ 3 อยู่ในรูปส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ซึ่งธุรกิจรักษาร่วมกับข้าราชการและนักการเมือง

ในทางกลับกัน กลุ่มผลประโยชน์ปั่นฝ้ายแข่งขันกันภายใต้สมาคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศของตนเอง สหพันธ์ผู้ปั่นฝ้ายญี่ปุ่น ได้ส่งข้อ

เสนอไปยังรัฐบาล เพื่อให้มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองในปัญหาต่าง ๆ แต่ช่องทางระหว่างกลุ่มตนกับรัฐบาลไม่มั่นคงเท่ากับของกลุ่มไซบัตส์สำหรับกลุ่มผลประโยชน์ทอผ้าไหมและทอผ้าแพทจะหาช่องทางที่จะสัมพันธ์กับรัฐบาลได้ยากยิ่ง

เจ้าที่ดินเป็นชนชั้นทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่านายทุนเลย ในทศวรรษสุดท้ายของศตวรรษที่ 19 ชนชั้นเจ้าที่ดินได้ก่อร่างสร้างตัวเองขึ้นมาในฐานะเหนือกว่าในสังคมชนบทญี่ปุ่น เจ้าที่ดินได้มีการแบ่งเป็นชั้นต่างๆ เช่นเดียวกับนายทุน ในปี ค.ศ. 1886 จากการสำรวจการเป็นเจ้าของที่ดินโดยชั้นทางสังคมของกระทรวงการเคหะแห่งชาติ เจ้าที่ดิน 41 คน ครอบครองที่ดินมีมูลค่ากว่า 100,000 เยน ครอบครองสูงสุด มีผู้ครอบครองที่ดินรายย่อยประมาณ 4,780,000 คน ครอบครองที่ดินมีมูลค่าน้อยกว่า 200 เยน

ลำดับชั้นของการครอบครองที่ดินนี้ คล้ายกับลำดับชั้นทางการเมืองของหมู่บ้าน ระบบการเลือกตั้งทั้งหลายจากระดับรัฐ ลงมาสู่ระดับหมู่บ้าน แสดงให้เห็นสิ่งนี้ได้ชัดเจนทีเดียว ในการเปิดรัฐสภา ปี 1889 ได้มีการประกาศระเบียบเกี่ยวกับหมู่บ้านและเมืองพร้อมกับระบบการเลือกตั้งสำหรับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระดับหมู่บ้าน, เมือง, จังหวัด และนครหลวง ระบบการปกครองตนเองนี้เป็นไปตามสิทธิของการมีส่วนร่วมในรัฐบาลท้องถิ่นของ

พลเมือง (โคมิน) ซึ่งพลเมืองคนหนึ่งจะเป็นได้ต้องมีเงื่อนไขครบดังนี้ :-

1. เป็นหัวหน้าครอบครัวอายุ มากกว่า 25 ปี
2. อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หรือในเมืองมากกว่า 2 ปี
3. จ่ายภาษีที่ดิน หรือภาษีให้รัฐมากกว่า 2 เยน

นั่นก็หมายความว่าผู้ที่มีคุณสมบัติสำหรับการเป็นพลเมือง จะต้องเป็นผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินสมบัติด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การเลือกผู้แทนหมู่บ้าน และเมืองยังแบ่งผู้เลือกตั้งออกเป็น 2 ชนชั้น

ชนชั้นหนึ่งคือ ผู้ที่จ่ายเงินมากกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของยอดรวมของภาษีหมู่บ้านทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นชนชั้นสอง แต่ละกลุ่ม (ชนชั้น) จะเลือกผู้แทนหนึ่งเท่าครึ่งของจำนวนรวมของผู้แทน หมู่บ้านมีแต่ผู้ครอบครองที่ดินชั้นหนึ่งเท่านั้นที่มีโอกาสเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือผู้แทนหมู่บ้านบ่อยครั้งที่เดียวที่ผู้แทนถูกส่งไปยังที่ประชุมหมู่บ้านโดยตรงภายใต้อิทธิพลของชนชั้นที่ได้เปรียบ และผู้แทนนั้นก็เป็นปากเสียงแทนชนชั้นที่ได้เปรียบในกิจการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

คุณสมบัติของผู้แทนจังหวัดและสมาชิกวุฒิสภาแห่งชาติขึ้นอยู่กับผู้ครอบครองที่ดินในชั้นที่สูงกว่า สิทธิในการลงคะแนนเสียงสำหรับผู้แทนจังหวัดและเขตนครหลวง จะให้แก่ผู้ที่ย่ำภาษี

ทางตรงให้แก่รัฐมากกว่า 5 เยน ส่วนใหญ่เป็นภาษีที่ดิน สิทธิของผู้สมัครเข้ากับเลือกเป็นผู้แทน จะให้แก่ผู้ที่จ่ายภาษีทางตรงให้แก่รัฐมากกว่า 10 เยน ทั้งสิทธิในการลงคะแนนเสียงและคุณสมบัติที่ต้องการสำหรับรัฐสภาถูกจำกัดให้แก่ผู้ที่จ่ายภาษีมากกว่า 15 เยน ในปี ค.ศ. 1890 ผู้ที่จ่ายภาษีที่ดิน 15 เยน มีชานาหรือเจ้าของที่ดินขนาดเล็กที่มีที่ดินอยู่ 2 เฮกตาร์ ดังนั้นส่วนใหญ่ของ ผู้แทนที่เข้าไปร่วมในรัฐสภา จึงเป็นเจ้าที่ดินที่มีอาชีพทางเกษตรกรรม รัฐสภาในที่นี้จึงหมายถึงรัฐสภาของ เจ้าที่ดินนั่นเอง.

คุณลักษณะรูปของรัฐภายใต้ระบอบจักรพรรดิ

รัฐอยู่เหนือองค์การทางการเมืองที่ถือครองเครื่องมือการผลิต ในการก่อตั้งทางเศรษฐกิจสังคมใดๆ ปกติแล้วรัฐของชนชั้นที่มีอำนาจมากที่สุด และมีฐานะเหนือกว่าทางเศรษฐกิจ จะใช้

รัฐในฐานะที่เป็นเครื่องมือของตน จึงกลายมาเป็นชนชั้นที่เหนือกว่าในทางการเมือง ดังนั้นจึงได้รับเครื่องมือใหม่สำหรับการกดขี่และขูดรีดรัฐโบราณ ได้แก่รัฐทาส ซึ่งไม่มีอะไรเลย แต่มีเครื่องมือกดขี่และขูดรีดทาส โดยการถือครองทาส รัฐศักดินาตั้งอยู่บนพื้นฐานการมีไพร่ และรัฐนายทุนสมัยใหม่ เป็นรัฐทุนนิยมที่มีพื้นฐานอยู่ที่การใช้แรงงาน เราจึงกล่าวได้ว่าลักษณะทางประวัติศาสตร์และชนชั้นของรัฐถูกตัดสินจากผลประโยชน์ของชนชั้นใดที่ได้รับการสนองตอบจากรัฐ

แนวความคิด แบบของรัฐ ชี้ให้เห็นลักษณะชนชั้นของรัฐ ในความหมายข้างต้น แต่ไม่เพียงพอสำหรับการทำความเข้าใจในคุณลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์ของรัฐส่วนบุคคล เช่น รัฐทุนนิยมจะมีหลายรูปจากสาธารณรัฐ หรือ โบนาปาร์ต ไปสู่ ฟาสซิสต์ ในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของรัฐ เราควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อคุณลักษณะของรูปเฉพาะของรัฐ

ทุนนิยมญี่ปุ่น สถาปนาตัวเองในช่วง ค.ศ. 1900-1910 และในเวลาเดียวกันก็ได้เปลี่ยนตัวเองไปสู่การเป็นจักรพรรดินิยม ชนชั้นนายทุนได้ไต่ขึ้นสู่ตำแหน่งของชนชั้นที่มีฐานะเหนือกว่าทางเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐก็เริ่มถูกใช้เป็นเครื่องมือและปฏิบัติการที่เป็นการสะท้อนผลประโยชน์ของนายทุนกลุ่มไชนาตีสี่ ซึ่งอยู่เหนือสุดของนายทุนทั้งหลาย การขาด

สถานการณ์ดังเช่นที่กล่าวมาก่อนสงคราม ญี่ปุ่น-จีน ได้แสดงให้เห็นว่าลักษณะชนชั้นของ รัฐ ภายใต้ระบอบจักรพรรดิได้หันกลับไปสู่ ระบอบนายทุน สิ่งที่ยากแก่การอธิบายก็คือ แม้ ว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถมองเห็นได้ใน ลักษณะชนชั้นของรัฐระหว่างทศวรรษ 1900 แต่การเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกัน ไม่อาจเห็น ได้ในรูปของรัฐที่ทำให้มันคงกับประกาศพระ- ราชบัญญัติของรัฐธรรมนูญเมจิ ใน ค.ศ. 1889 ในทางตรงข้ามระหว่างทศวรรษเดียวกันของ ทศวรรษ 1900 ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของรัฐกับจักรพรรดิมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง มากขึ้น

ฐานะทางการเมืองของจักรพรรดิภายใต้ รัฐธรรมนูญเมจิ มีความเข้มแข็งยิ่งนักบัลลังก์ ของจักรพรรดิเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอาจจะเมิดได้ ภายใต้ข้อกำหนดของมาตราที่ 6 ถึงมาตราที่ 16 ของรัฐธรรมนูญเมจิ อำนาจและหน้าที่ของรัฐ ต่อไปขึ้นอยู่กับจักรพรรดิ ดังเช่นมาตราที่ 6 จักรพรรดิมีสิทธิที่จะเรียกประชุม เปิด ปิด เลื่อน และยุบรัฐสภา

มาตราที่ 7 มีสิทธิที่จะออกพระราช- กำหนด

มาตราที่ 8 มีสิทธิที่จะออกคำสั่ง

มาตราที่ 9 มีสิทธิที่จะตั้งหน่วยงานของ รัฐบาล แต่งตั้งและขับไล่ข้า- ราชการพลเรือนและทหารได้

มาตราที่ 10 มีสิทธิในฐานะผู้บัญชาการ สูงสุดของกองทัพ

มาตราที่ 11, 12 มีสิทธิที่จะประกาศ สงคราม ทำสนธิสัญญาสันติ- ภาพ และสนธิสัญญาอื่น ๆ

มาตราที่ 13 มีสิทธิที่จะประกาศกฎอัยการ ศึก

มาตราที่ 14 มีสิทธิที่จะให้ยศศักดิ์

มาตราที่ 15-16 มีสิทธิที่จะให้เครื่อง ราชอิสริยาภรณ์ และ นรโทษกรรม

จักรพรรดิใช้อำนาจในฐานะที่ไม่ต้องพึ่ง- พาสิ่งใดอย่างแท้จริง และไม่อาจจะเมิดได้ ไม่ มีกลไกรัฐใด ๆ ที่ไม่ขึ้นอยู่กับจักรพรรดิ อำนาจ อธิปไตยขึ้นอยู่กับจักรพรรดิ และอำนาจในการ ตัดสินใจขั้นสุดท้าย เกี่ยวกับเจตจำนงของรัฐก็ เป็นของจักรพรรดิ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า จักรพรรดิตัดสินใจทุกอย่างด้วยตัวเอง และกระ- ทำเพื่อตัวเองในการบริหารกิจการต่าง ๆ ของรัฐ โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องเจตจำนงของรัฐ จะกระทำภายใต้นามของจักรพรรดิทั้งรัฐบุรุษ อาวุโสผู้ทำหน้าที่เหมือนที่ปรึกษาการเมืองของ จักรพรรดิและสภาองคมนตรี ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ ปรึกษาของจักรพรรดิได้แสดงบทบาทสำคัญใน เรื่องดังกล่าว รัฐบุรุษอาวุโส มีอิทธิพลค่อนข้าง มากต่อนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล รัฐบุรุษ อาวุโส เข้าร่วมในการประชุมรัฐสภา จัดการ ประชุมของตนเอง แสดงความคิดเห็นส่วนตัว ต่อองค์จักรพรรดิ และบางครั้งเข้าร่วมในการ ประชุมคณะรัฐมนตรี ในยุคของเมจิ และ ไทโชรัฐบุรุษอาวุโส มีอำนาจที่จะตัดสินใจใน

เรื่องสำคัญ เช่นการประกาศสงคราม การทำสัญญาสันติภาพการแต่งตั้งและการปลดนายกรัฐมนตรี

ด้วยวิธีทางเช่นนี้ภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญเมจิ นโยบายของรัฐถูกกำหนดโดยจักรพรรดิและผู้ใกล้ชิด ส่วนรัฐสภาจะมีอำนาจน้อยมาก หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่มีหน้าที่บังคับใช้เจตจำนงของรัฐต่อประชาชนทั่วไป จะเป็นเครื่องมือบังคับภายนอก เช่น กำลังทหาร ตำรวจ ศาล การจับกุม คุมขัง และการลงโทษ หน่วยงานของรัฐเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมของจักรพรรดิ และเรียกกันว่ากองทัพของจักรพรรดิ ตำรวจของจักรพรรดิ และศาลของจักรพรรดิ เป็นต้น

กรณีนี้เรากล่าวได้ว่ากลไกรัฐมีอำนาจสมบูรณ์อย่างแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้น กลไกรัฐที่มีอำนาจเด็ดขาดนี้ ยังมีอำนาจมากขึ้นตามสงครามญี่ปุ่น-จีน และ ญี่ปุ่น-รัสเซีย

และในช่วงเดียวกันนี้เองที่ข้าราชการทหารมีความเป็นอิสระมากขึ้น และได้มีอำนาจเหนือคณะรัฐมนตรี และรัฐสภา และขยายออกไปสู่ต่างประเทศด้วยการทำให้ไต้หวันและเกาหลีตกอยู่ในอาณานิคมของญี่ปุ่น ระบอบจักรพรรดิต่อต้านการเติบโตของชนชั้นผู้ใช้เครื่องมือ แรงงานและการขยายตัวของพรรคการเมืองในญี่ปุ่น และการต่อต้านประเทศญี่ปุ่น ในประเทศอาณานิคม

สิ่งนี้นำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า แม้รัฐภายใต้ระบอบจักรพรรดิในทศวรรษที่ 1900 จะได้รับลักษณะของนายทุนก็ตาม แต่รูปของรัฐ

ที่มีลักษณะสมบูรณ์ยังคงอยู่ รัฐทุนนิยม (หรือรัฐภายใต้การควบคุมของนายทุนและเจ้าที่ดิน) กับรูปที่สมบูรณ์เป็นสาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ของระบอบจักรพรรดิ ในช่วงระยะก่อตัวของจักรพรรดินิยมญี่ปุ่น

ตามความเข้าใจของทฤษฎีมาร์กซิสต์ ว่าด้วยรัฐ รูปของรัฐมักจะได้รับการพิจารณาภายใต้แนวความคิดที่สูงกว่าแบบของรัฐ ถ้ารัฐญี่ปุ่นภายใต้ระบอบจักรพรรดิ ได้รับการพิจารณาว่าเป็นรัฐทุนนิยม รูปของรัฐก็ควรจะได้รับการนิยามว่าเป็นรัฐทุนนิยมไปด้วย หรือเป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญทุนนิยม นี่คือ สิ่งที่ทฤษฎีว่าด้วยรัฐและรัฐศาสตร์เชื่อถืออยู่ อย่างไรก็ตามในโครงสร้างของรัฐภายใต้ระบอบจักรพรรดิที่มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในทศวรรษที่ 1900 รูปของรัฐและแบบของรัฐกลับไม่ตรงกันในทางตรงกันข้ามกลับมีความแตกต่างกันระหว่างทั้งสอง นี่เป็นสิ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้เกี่ยวกับความจริงทางประวัติศาสตร์ของระบอบจักรพรรดิ เราจึงจำต้องตรวจสอบจากมิติทางทฤษฎีใหม่ ในความสัมพันธ์ระหว่างรูปและแบบของรัฐ ในกรณีประวัติศาสตร์ของรัฐญี่ปุ่นภายใต้ระบอบจักรพรรดิทางเลือกที่จำเป็น ไม่ได้อยู่ระหว่างสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับจักรพรรดินิยม แต่ปัญหาได้แสดงให้เห็นชัดถึงโครงสร้างของความเชื่อมโยงที่ขัดกันระหว่างทั้งสองกรณี การเชื่อมโยงที่บ่งชี้ของสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้กลายมาเป็นจุดเด่นมากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่ทุนนิยมญี่ปุ่นได้ก้าวเข้ามาสู่ขั้นของจักรพรรดินิยมแล้ว,